

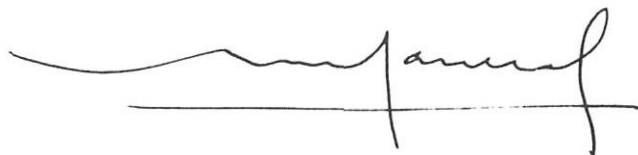
La lletra i l'esperit de 25 famosos

La primera cosa que caldria celebrar és que un arxiu històric munti una exposició. Estem acostumats a veure els arxius com a recintes tancats, accessibles només als especialistes, sense cap element que susciti l'atenció dels profans. Fa uns anys això passava exactament amb els museus, i també semblava natural que es limitessin a exhibir, més o menys dignament, les peces que tenien aplegades des de sempre; fa relativament poc que s'han fet atractius, transparents i dinàmics, oberts a múltiples iniciatives i generosos en exposicions temporals. Ara sembla que ha arribat el torn als arxius; algun ja fa temps que ha encetat el nou camí, i actualment l'Arxiu Històric de Girona, amb seu a l'antic convent de Sant Josep, presenta l'exposició *Com feien la lletra*.

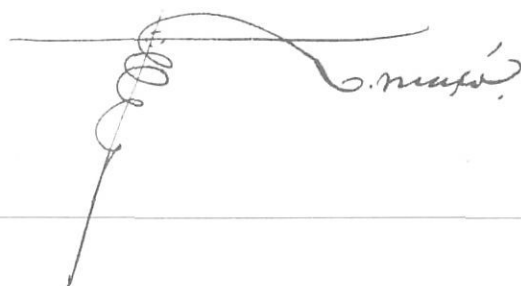
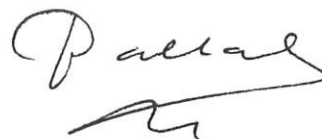
El segon fet digne de menció és que, en una època mecanitzada i informatitzada, se'ns ofereixi un recull de documents escrits a mà, «escrits de fet en un temps molt proper però que la ràpida evolució de tot plegat ens fa semblar més distant». L'escriptura a mà, l'art de l'escriptura, se'ns revela, en aquest temps d'uniformitats, com una font inesgotable de diversitat i de bellesa. Cada text escrit amb un to i un accent personals és una petita obra d'art: moltes creacions dels artistes plàstics d'avui s'acosten treballosament a aquells antics grafismes sense assolir la seva elegància natural ni la seva espontània harmonia. Una exposició de cartes i de textos manuscrits resulta, a hores d'ara, un formidable catàleg de suggestions estètiques.

Hi ha, encara, un tercer motiu d'admiració i d'elogi. Se'ns mostra la imatge i la lletra de 25 personatges escollits, però se'ns revela, a més, el seu tarannà a través de la grafologia. La configuració gràfica de l'escriptura depèn del temperament del que escriu, i per això, a través de les anàlisis grafològiques, podem saber no sols com escrivien els 25 protagonistes, sinó també com eren i quins trets definien la seva personalitat. El retrat físic es complementa així amb el perfil psicològic. Figures mítiques de les nostres lletres, com Caterina Albert, Joaquim Ruyra, Prudenci Bertrana o Josep Pla; pintors com Santiago Rusiñol o Salvador Dalí; persones que hem conegut i tractat com Narcís Jubany, Josep Pallach, Santiago Sobrequés o Narcís de Carreras, tots es fan presents amb els seus traços i, en alguns casos, amb objectes que ens acosten emotivament a la seva figura: el bolígraf de Sobrequés, els exàmens de Pla, les fitxes del doctor Alsina, la ploma i el tinter de Víctor Català, les ulleres de Rahola...

Aquesta exposició està concebuda per ser itinerant i recorrerà, sens dubte, les seus dels diversos arxius comarcals de la demarcació. Però potser valdria la pena preparar-ne una segona edició amb els personatges pendents –per exemple, Aurora Bertrana, Bolòs, Cambó, Casero, Gaziell, Corredor, Estela, Marquès, Ministrall, Palol, Pascual, Pla Cargol, Reglà, Roig i Llop, Tharrats, Aguilera, Fargnoli– i acabar convertint-ho tot en un llibre. Com més temps passi, més insòlit serà el material aplegat i més valor tindrà el seu contingut i el seu missatge.

SALVADOR ESPRIU.

Signatures de
Narcís de Carreras,
Salvador Espriu,
Santiago Sobrequés,
Rafael Masó
i Josep Pallach.

190 anys d'una estranya visita

El 22 de gener d'enguany es compleixen cent noranta anys del pas per Girona de la reina d'Etrúria.

Etrúria era un estrany reialme creat artificialment a la Toscana. L'any 1801, un cop envaït pels francesos aquell territori aleshores austríac, Napoleó hi establí una monarquia presidida per Lluís I de Borbó, duc de Parma. El rei morí el 1803 i fou succeït com a reina regent per la seva muller Maria Lluïsa, filla de Carles IV d'Espanya. El seu govern permeté l'asil als enemics de França, i això irrità tant Napoleó que abolí el reialme en el tractat de Fontainebleau, el 27 d'octubre de 1807. Aquella reina destronada és la que va passar per Girona el 22 de gener de l'any següent. Napoleó li havia promès un nou regne: el de Miño, Duero i Trasomontes, en terres portugueses, i ella es dirigia cap allà, però, només d'arribar a Madrid, va saber que Portugal sencer havia estat incorporat a l'Imperi francès. Faltava poc per a la invasió d'Espanya i per als històrics setges de Girona.

De fet, Maria Lluïsa només havia de ser rebuda com a infanta d'Espanya, però els papers encara li atorgaven el títol de Reina i ella, pel que sembla, se'ls feia valer. El cas és que la ciutat li tributà uns honors tan exagerats i excessius que la crònica dels fets semblaria una innocentada si no hagués estat àmpliament documentada per Emili Grahit en un article publicat l'any 1876 a la *Revista de Gerona*. La comitiva, procedent de Figueres, fou rebuda per les autoritats locals a la porta de França i va entrar a la ciutat sota el trillleig de les campanes i l'esclat dels canons. Per la Barca, Calderers, Ballesteries, Argenteria i plaça de les Cols arribà a la plaça del Vi, i d'allà, per Ciutadans, a la casa Solterra, on tingué lloc la recepció oficial i *besamanos*. Després, la reina, el rei hereu i la infanta, anomenats oficialment *majestades etrurianas*, visitaren el sepulcre de Sant Narcís. Al vespre, acudiren al Teatre Principal, on fou representada la comèdia en cinc actes *El virrey de Nápoles*. Van marxar l'endemà, de bon matí.

Les disposicions del governador polític i militar exigien que els gironins, a més d'endomassar i il·luminar tots els balcons i finestres del recorregut, «cada uno en sus lindares cuide de quitar las piedras sueltas u otro cualquier estorbo que allí se halle, barriendo muy bien», i que retiressin els testos d'obertures i terrats, «aunque sean asegurados con argollas, palos o atados con cuerdas». Les normes relatives a la funció teatral eren encara més surrealistes: «Nadie podrá estar con gorro ni sombrero puesto. Nadie silbará, ni palmateará, ni dará voz alguna, observándose el más profundo silencio. No podrá fumarse ni aún en el cuarto que para ello está destinado, con objeto de no incomodar con el humo a la real familia. No se permitirá que entren señoras ni otras mujeres con niños ni niñas de teta». Etcètera.

Aquesta faramalla culminava en el sonet que, a l'entrada del teatre, fou lliurat a la reina «en bandeja de plata, impreso en tafetán de color de rosa». No trobaríem res millor que aquells versos per expressar la cursileria, el mal gust, la vàcua pompositat i el grotesc servilisme d'una societat i d'una època que ara no seríem capaços ni d'imaginar.

Ninfas hermosas del Ibero suelo:
Ya que amanece en él hoy nueva aurora,
Texed guirnaldas del jardín de Flora,
Que adornen vuestro pecho y bello cielo:
Remontad por los ayres vuestro vuelo;
Con grata melodía, y voz sonora,
Cantad las glorias de esta Gran Señora,
Que llena nuestros pechos de consuelo.
Su bondad, que al igual de su grandeza
La Europa toda admira esclarecida,
Elogiará Gerona, agradecida
Al favor que le presta su belleza;
Diciendo hoy á sus Hijos: este día,
Sea siempre de honor y de alegría.

Text del sonet
lliurat en safata d'argent
a la reina d'Etrúria,
a l'entrada del Teatre
Principal de Girona.

NARCÍS-JORDI ARAGÓ